Роля асобы настаўніка ў фарміраванні жыццёвых перакананняў вучняў
Урок беларускай літаратуры па апавяданні І. Навуменкі “Настаўнік чарчэння”
(7 клас)

Вікторыя Уладзіміраўна Кот,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі
гімназіі № 1 г. Жлобіна

Галоўная праблема настаўнікаў-філолагаў – прыцягнуць вучняў да чытання. Прымусіць немагчыма, можна толькі зацікавіць. Завалодаць увагай вучняў можна праз розныя метадычныя прыёмы.

Прапануем урок па вывучэнні апавядання І. Навуменкі “Настаўнік чарчэння”. На ўроку выкарыстоўваюцца праблемныя, пошукавыя, даследчыя прыёмы, якія спрыяюць засваенню ведаў, развіццю самастойнасці мыслення, творчых здольнасцей вучняў.

Тэма: І. Навуменка. “Настаўнік чарчэння”. Роля асобы настаўніка ў фарміраванні жыццёвых перакананняў вучняў

Мэта: усведамленне вучнямі ролі настаўніка ў фарміраванні жыццёвых перакананняў вучняў.

Задачы:

- высветліць першыя чытацкія ўражанні ад апавядання “Настаўнік чарчэння”;
- акрэсліць ролю настаўніка ў фарміраванні жыццёвых перакананняў вучняў;
- звярнуць увагу вучняў на нетрадыцыйны падыход Апалінарыя Феакціставіча ў выкладанні прадмета;
- вызначыць ролю мастацкай дэталі ў раскрыцці вобраза настаўніка;
- выхоўваць павагу да людзей, якія самаахвярна працуюць на карысць сваёй Радзімы.

Абсталяванне: вучэбны дапаможнік па беларускай літаратуры для 7 класа; лісты з заданнямі, партрэт Авідзія, партрэт І. Навуменкі.

Ход урока

І. Матывацыйна-арганізацыйны этап

Настаўнік *(трымае ў руках званочак)*. З чым у вас асацыіруецца прадмет, які я трымаю ў руках? (*Школа, настаўнік, урок, перапынак…*). Як вы думаеце, пра чалавека якой прафесіі сёння на ўроку пойдзе гаворка? (*Настаўнік паведамляе тэму ўрока.)*

Выберыце з прапанаванага спісу задачы, якія вы лічыце найбольш важнымі для сябе падчас нашага ўрока (прыём "Зрабі выбар"). Адзначце іх на лістах з заданнямі і агучце.

Задачы ўрока:

- ✓ пазнаёміцца з героямі апавядання;
- ✓ даведацца пра нетрадыцыйны падыход Апалінарыя Феакціставіча ў выкладанні чарчэння;
- ✓ зразумець ролю настаўніка ў фарміраванні жыццёвых пераканнняў вучняў;
- ✓ вызначыць ролю мастацкай дэталі ў характарыстыцы вобраза настаўніка;
- ✓ зразумець ролю настаўніка ў жыцці чалавека;
- ✓ паспяхова выканаць заданні.

Звярніце ўвагу на пытанне, адказаць на якое патрэбна будзе ў канцы ўрока (*прыём "Ключавое пытанне"): "Якім павінен быць настаўнік, каб стаць прыкладам для сваіх вучняў?"*

II. Пазнавальна-аперацыйны этап

Настаўнік. Запішыце асацыяцыі, якія ўзніклі пасля прачытання апавядання Івана Навуменкі "Настаўнік чарчэння", на стыкерах і прымацуйце іх на дошцы *(прыём "Воблака слоў")*.

(Настаўнік, веды, школа, вайна, лацінская мова, вучні, чарчэнне, самалёт, табакерка, прафесія, Радзіма, патрыятызм, самаахвярнасць…)

Аднавіце паслядоўнасць падзей апавядання, паставіўшы пункты плана ў правільным парадку *(праца ў парах, прыём "Пераблытаны план")*.

Варыянт плана апавядання:

1. *Хітрыкі Косці.*
2. *Знаёмства з настаўнікам Апалінарыем Феакціставічам.*
3. *Знешні выгляд настаўніка і рысы яго характару.*
4. *Павага вучняў да настаўніка.*
5. *Знаёмства вучняў з Авідзіем.*
6. *Развітальны падарунак Косцю.*
7. *Геройская смерць настаўніка.*
8. *Бамбардзіроўка гарадка.*
9. *Косця Кветка – настаўнік.*

Настаўнік. У адным са сваіх твораў Іван Навуменка пісаў: "У тыя далёкія гады я глядзеў на настаўнікаў як на нейкіх вышэйшых істот. Я не дапускаў нават думкі, што яны могуць быць самымі звычайнымі людзьмі… Я цвёрда верыў, што нашы педагогі жывуць нейкім асаблівым, ідэальным жыццём…". Калі ж прыйшоў час выбіраць прафесію, Іван Навуменка стаў настаўнікам. Як вы думаеце, чаму?

Абапіраючыся на змест твора, запоўніце анкету.

Імя ___________ (*Апалінарый Феакціставіч*)

Мянушка __________ (*Цыркуль*)

Прафесія ________________ (*Настаўнік*)

Прадмет, які выкладае _______ (*Чарчэнне, маляванне*)

Захапленне ____________________ (*Лацінская мова*)

Знешні выгляд ____________________ ("*Высокі, тонкі, у чорным, яшчэ царскіх часоў, сурдуце", "старамодны, крыху напышлівы*").

Работа па тэорыі літаратуры. Узнаўленне паняцця "мастацкая дэталь".

Настаўнік. Успомніце, што такое мастацкая дэталь. Дапішыце прапушчаныя словы (прыём "Белыя плямы", можа быць прадстаўлены ў двух варыянтах: са словамі для даведак і без іх).

Мастацкая дэталь – асаблівa _______ , вылучаны элемент мастацкага вобраза, выразная ______________ у творы, якая ____________ аўтарскае стаўленне да герояў і падзей.

Пытанні вучням

- ✓ На якую мастацкую дэталь вы звярнулі ўвагу ў знешнім выглядзе настаўніка?
- ✓ Што вас здзівіла ў выкладанні Апалінарыем Феакціставічам свайго прадмета?
- ✓ Як вы разумееце выраз "Радзіму нашу любім і абараняць яе павінны"?

III. Завяршаючы этап. Рэфлексія

Настаўнік. Прачытайце звесткі пра Авідзія і запоўніце кластар, вызначыўшы, хто для каго быў настаўнікам.

Гістарычная даведка: *Выдатны рымскі паэт Публій Авідзій Назон нарадзіўся ў Італіі, рос у багатай сям'і і атрымаў добрую адукацыю. Цікавасць да паэзіі з'явілася ў раннім юнацтве. Ён паступова пачынае пісаць. Вядомасць прыйшла да яго адразу. Так склалася, што Авідзій трапляе ў выгнанне. Прычына: вершы, у якіх імператар Аўгуст пабачыў падрыў устояў сям'і і амаральнасць. Дзесяць гадоў ссылкі. Але Авідзій не пакідае пісаць, свае кнігі ён прысвячае роднай краіне і людзям, перасылае іх у Рым сваёй сям'і і сябрам. Смерць на чужыне. Але несумненна адно: Авідзій заставаўся чалавекам, які любіў сваю Радзіму, нягледзячы ні на што.*

Варыянт адказу:

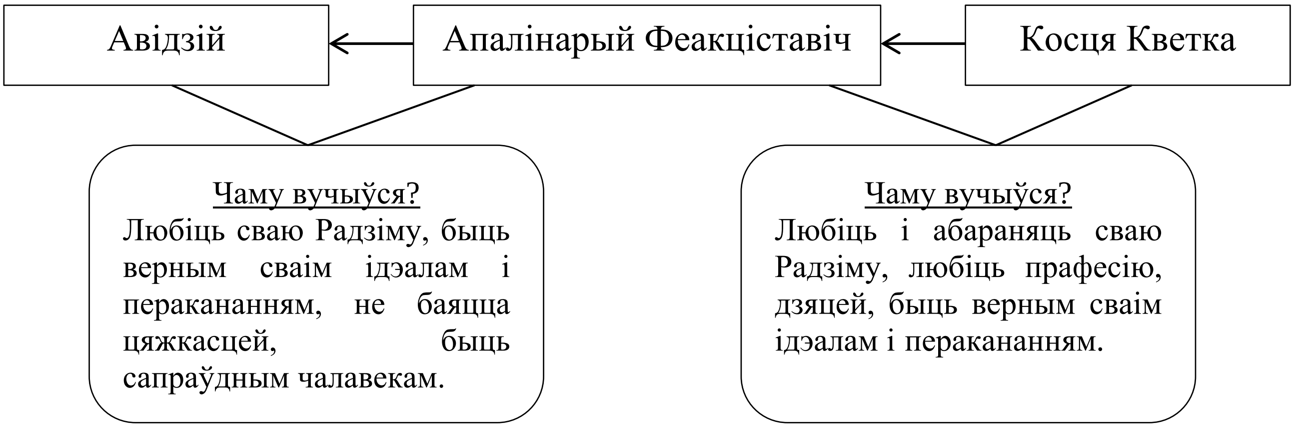

Настаўнік. Прачытайце словы Плутарха, паразважайце над іх сэнсам.

Вучань – гэта не пасудзіна,
якую трэба напоўніць ведамі,
А факел, які трэба запаліць.
А запаліць факел можа толькі той,
Хто сам гарыць.

Чым напоўніў жыццё сваіх вучняў кожны з настаўнікаў? (*Любоўю да Радзімы, адказнасцю перад Бацькаўшчынай і сваёй справай, вернасцю сваім поглядам і інш.*)

Давайце адкажам на пытанне, якое мы паставілі ў пачатку ўрока: "Якім павінен быць настаўнік, каб стаць прыкладам для сваіх вучняў?"

(Настаўнік павінен не толькі добра выкладаць свой прадмет, але і быць прыкладам для сваіх вучняў, быць верным сваім ідэалам і перакананням, любіць Радзіму і абараняць яе).

У чым каштоўнасць для вашага пакалення духоўнага вопыту гэтых настаўнікаў? Выберыце якасці герояў, якія б вы хацелі пераняць у іх і ўзяць з сабой у далейшае жыццё.

(Быць верным сваім ідэалам; любіць Радзіму і абараняць яе; любіць сваю прафесію; мець захапленне; любіць людзей; быць прафесіяналам; быць высакародным; быць справядлівым).

Выстаўленне і каменціраванне адзнак.

Дамашняе заданне

Пісьмова адкажыце на пытанне “Ці заўсёды ёсць у жыцці месца подзвігу?” (з апорай на змест літаратурнага твора).

Літаратура

1. Беларуская літаратура: вучэбны дапаможнік 7 клас/ М.А. Лазарук, Т.У. Логінава, 2023.
2. Аповесці, апавяданні: для сярэд. і стар. шк. узросту / Іван Навуменка; склад. З.І. Падліпская. – Мінск: Беларусь, 2009. – 351с.
3. Народныя паэты і пісьменнікі Беларусі: https://narbel.bsu.by/ivan-navumenka-zhyccyovy-i-tvorchy-shlyax/